

הנסיעה יחד עם החדושי הרי"ם לכמה מגדולי דורו

כידוע נסע בעל החדושי הרי"ם זצ"ל בקיץ שנת תר"ד לביקור אצל כמה מגדולי דורו, לנסיעה זו נתלוה רבינו זצ"ל אל דודו זצ"ל, וכיון שברוב פרטי ועניני הנסיעה הזו היה רבינו מעורב, הנני להביא את פרטי כל הנסיעה הנ"ל כפי שמובא בספר מאיר עיני הגולה (אותיות שסג והלאה):

אוצר החכמה

סיפר הרה"צ רבי פנחס אליהו זצ"ל (אבד"ק פילץ) שהי' דר אז בימי נעוריו בפרור פאואנוזיק בקצה עיר ווארשא, שבתחלת קיץ שנת תר"ד אז שאלו דודו רבינו (בעל החדושי הרי"ם) זצ"ל אם ירצה ליסע יחד עמו בנסיעתו, אשר יחשוב ליסע אחר חג השבועות, ומדבריו הי' ניכר לו כי בטח יהי' גם בסאדיגור, והגם כי נסיעה ארוכה כזו הי' אז דבר כבד מאוד מלבד ענין ביטול עסקיו איזה חרשים, עכ"ז לא רצה לחשוב כלל בזה, והשיב לדודו רבינו הרי"ם זצ"ל כי הנהו מוכן ליסע עמו יחד וכן הי', כי אחר י"ז בתמוז נסעו מווארשא ועמם נסע גם הר' ישראל גרויסבארד ע"ה (שהי' נקרא "ר' ישראל שבתילס") מווארשא, שהי' מאנשי ביתו של רבינו זצ"ל.

לאשר לא הי' אז עדיין נסיעתם במסילת הברזל רק בעגלות עם סוסים, נמשכה הנסיעה זמן רב, ובראשית חודש מנחם אב באו לעיר הורבישוב ביום ועש"ק פ' דברים, ודעת רבינו הרי"ם זצ"ל הי' לשבות שם ש"ק. אבל סמוך לשם בעיר דובענקי הי' דר הרבני החסיד מ' מרדכי קלמן ראטענבערג ע"ה^(א) וכאשר נודע לו מביאת דודו רבינו הרי"ם זצ"ל סמוך לגבולו מיהר לרוץ במרכבה נהדרה לעיר הורבישוב והרבה להפציר ברבינו הרי"ם זצ"ל שיסע אליו לשבות אצלו בש"ק, כי הי' עשיר גדול ומפורסם לנדבן ומכניס אורח.

ואם כי בתחלה לא רצה רבינו בזה, כי הי' חולשת דעת להחסידיים בעיר הורבישוב, אבל לרוב הפצרות בן אחיו, רבי מרדכי קלמן הנ"ל ואחיו הרה"צ רבי פנחס אליהו נעתר למבוקשם ויסעו משם לעיר דובענקא והי' שם ש"ק.

שם בעיר דובענקא נודע לרבינו הרי"ם זצ"ל כי איזה מאנ"ש מחסידי קאצק מפרסמים כי מטרת נסיעתו היא לסאדיגורא להרה"ק מרוז'ין זצ"ל והי' לו מזה עגמת נפש גדול, כי הי' חפץ מאוד שלא יפורסם זה, וכתב לווארשא מכתב ארוך בענין זה^(ב).

וז"ל מרן החדושי הרי"ם זצ"ל במכתבו הנ"ל:

בעזה"י א' ואתחנן תר"ד לפ"ק.

לזוגתי הצנועה מרת פייגעלע תחי' ולבני הר' אברהם מרדכי שיחי' לאוי"ט, לחתני ר' בנימין אליעזר שיחי' ולחתני ר' זיינוועל שיחי' ולבנותי ולנכדי שיחי'.

חיים ושלום וכ"ט.

באתי בשלום בעזה"י יום ו' עש"ק להרובשוב. ובא ר' מרדכי קלמן שיחי' והפציר בי מאד

(א) הוא אחי רבינו זצ"ל.

(ב) המכתב נדפס בספר מאיר עיני הגולה (מכתבים אות נ) וראה בתנא רבי אליהו זוטא עם רמתיים צופים ע' 58 שנדפס המכתב עם השמטות רבות.

להיות אצלו ש"ק ונסעתי לדובענקי והיינו מה ש"ק, והיום אני נוסע לבראד, ה' יוליכנו לשלום ויחזירני לביתי בשלום. ר' יחיאל חתן ר"א כהן כתב לכאן שאני נוסע לסאדיגורע, לא ידעתי מה ראה לשטות כזה, מי פתי הגיד לו דבר אשר לא דברתי ואינו זוכר כלל. אולי אמרתי כשאהיה סמוך איזו פרסאות מועטים אסע דרך שם, וגם זה איני יודע, וכסיל מרבה דברים לעשות רעש אצל חסידים, כי זה דרכם בעת הזאת, מגמת כל אחד ואחד רק להגדיל רבו עד לשמים, ויתר הדברים אגב אצלם.

ה' יטע בלבנו נקודה אמיתית לעבודתו ולהעביר האלילים מן הארץ הסובבים כחוט השערה מן האמת אשר כמעט אינו ניכר, תראו להתמיד בלימוד ולהיות החפץ והרצון באמת לעשות רצון הש"י אשר הודיענו בתורתו, וה' מסייע להולכי בתום, וזולת זאת הכל הבל. ומה שאדם פועל אצלו איזה נטיה לטוב ע"י ישוב הדעת טוב הדבר הרבה יותר מע"י כחות התפלה. כי בזה יש הרבה דמיונות שוא ע"י הרתיחות התפלה ואינו דבר של קיימא כלל. לא כן ע"י ישוב הדעת שמברר אצלו הטוב לטוב, הגם שאינו מרגיש בעצמו כ"כ. יש לו לשמוח בהמעט אשר אינו מביא לדי גסות כי זה העיקר, טוב ארוחת ירק וכו'.

וה' יתן לכם ברכה ושלום וכ"ט.
דברי אביכם
הק' יצחק מאיר בהרב מורי ז"ל

עד כאן המכתב הנ"ל.

ונחזור למש"כ במאיר עיני הגולה הנ"ל:

ביום א' ואתחנן עשו דרכם להלאה עד שבאו לגבול מדינת קיר"ה ושם היו אנשים מועטים שהכירו את רבינו הרי"ם זצ"ל, ובכמה עיירות הזהיר רבינו הרי"ם זצ"ל את הרה"צ רבי פנחס אליהו והר' ישראל הנ"ל שלא יגלו לשום איש מי הוא, ובאיזה מקומות לא הקפיד ע"ז. והרה"צ רבי פנחס אליהו הגיד כי לא יוכל לספר ולצייר הנפלאות הרבות אשר ראה אז מאת רבינו הרי"ם זצ"ל בדרך הנסיעה ההיא, והיו רואים בחוש שיש לו ענין גדול בכל פרט ופרט מהנסיעה, כי באיזה עיירות הקפיד שלא לנח ולפוש בשם אף שעה מועטת רק לעבור וליסע דרך העיר בהעברה בעלמא. ובעיר זלאטשוב ועוד עיירות רצה דייקא לנח שם יום או יומים, ובאיזה מקומות הביע חפצו ליסע סביב לבית עלמין, ואמר כי נגנוז שם אנשים קדושים מאוד.

סיפר הר' ישראל ע"ה הנ"ל, כי בכל משך זמן הנסיעה הי' יושב רבינו הרי"ם זצ"ל על העגלה שקוע מאוד ברעיונות וכמה פעמים כמעט לא שמע מה שמדברים אליו, ופעם אחת נסעו על הר גבוה מאוד, וכאשר ירדה העגלה מן ההר נבעתו הסוסים והתחילו לרוץ מאוד שלא הי' יכולת ביד הבעל-עגלה לעצורם ונפחדו כולם מאוד והרימו קול צעקה, ורבינו הרי"ם זצ"ל ישב לו כמקודם בלי שום השתנות ואמר להם למה תצעקו. והשיבו לו למה לא נצעק, הלא הסכנה גדולה מאוד, והשיב להם במתן כעין תוכחות מוסר, הלא בכל רגע צריך כל איש ישראל להיות בפחד כזה, וכשהוא כן אצל האדם, א"כ מה נפ"מ בין כעת לפעם אחר, וסיים בזה"ל:

דוד המלך ע"ה הי' כל ימיו חייו שרוי בפחד כזה, ועל זה האופן חיבר ספר תהלים^א עכל"ק.

וסיפר הרה"צ רבי פנחס אליהו זצ"ל, כי הכיר ברבינו זצ"ל שרצונו שיסעו דרך עיר ראזוואדאוו, וכן עשו, ובאו אחר חצות הלילה לעיר ראזוואדאוו והעגלה נשארה עומדת בקצה העיר, ורבינו הרי"ם זצ"ל אמר להרה"צ הנ"ל שהנהו חפץ מאוד להתראות עם הרה"צ רבי משהלי זצ"ל הדר בעיר ההיא^ב וצוהו לילך להעיר להגיד לו כן, והוא לא ידע מקום דירתו והי' קשה להתוודע, כי רצון רבינו הרי"ם הי' שלא יפורסם בעיר דבר ביאתו לשם, וסבב כמו חצי שעה ברחובות העיר באישון לילה ואפלה עד כי שמע מרחוק קול יוצא מתוך איזה חדר, והלך אחר אותו הקול כי הי' נדמה לו כקול לומד בתורה, וכן הי', כי כאשר קרב להבית שמע קול איש א' הוגה בווה"ק, ונכנס לתוך הבית וכאשר ראהו הרה"צ רבי משהלי הנ"ל נבהל מאוד וצעק בקול גדול "פינטשע מה הנך עושה פה", וסיפר לו, כי דודו הנהו פה בקצה העיר, ועוד לא הספיק לגמור דיבורו רץ הרה"צ רבי משהלי מתוך חדרו לחוץ בבהלה גדולה בלי מלבוש העליון.

וכאשר ראהו רבינו הרי"ם זצ"ל מרחוק שמח עמו מאוד, והלכו שניהם יחד כשעה אחת הרחק מן העגלה, ואח"כ באו חזרה, ורבינו הרי"ם זצ"ל עשה רצון הרה"צ רבי משהלי הנ"ל לילך לתוך העיר ולהתאכסן אצלו בביתו, והמתיק סוד עמו כמה שעות יחד.

משם עשה דרכו להלאה עד אשר בא קודם ת"ב לעיר בראדי, ושם בעיר בראדי דר אז הר"ר יהודא לאנדא ז"ל בנו של הרה"ג ר' אלעזר לנדא ז"ל אבד"ק בראדי בעהמ"ח ספר יד המלך, והר"ר יהודא הנ"ל הי' דר מקודם בעיר ווארשא איזה שנים אחר חתונתו, ושם נדבק מאוד ברבינו זצ"ל והי' מאנשי ביתו ושומעי לקחו, ורבינו הרי"ם זצ"ל לקח אותו עמו יחד בנוסעו לקאצק ונתחבר בכל נפשו לחסידי קאצק, וגם אח"כ כאשר העתיק משכנו לבית אבותיו לעיר בראדי ואנשי משפחתו היו מהמתנגדים לדרך החסידות, עכ"ז לא עזב את דרכו להתרועע עם החסידים בשם. והי' חשוב ומכובד מאוד בעיר בראדי, וכאשר נודע לו מביאת רבינו הרי"ם זצ"ל לשם, הכין בביתו אכסניא נהדרה עבורו כיאות. ונסע לקראתו והפציר בו שיתאכסן אצלו, ורבינו הרי"ם נעתר למבוקשו והי' אצלו בת"ב. ושבת אצלו ש"ק שבת נחמו וגם אח"כ איזה ימים.

במשך הימים אשר נתעכב אז רבינו הרי"ם זצ"ל בבראדי, ארח לחברה עם רעיו וידידיו מכבר, גדולי העיר וחכמי אשר הכיר אותם היטב משכבר הימים בהיותו בבראדי, ובפרטות כרת אז ברית אהבה וידידות עם הרה"ג ר' שלמה קליגער זצ"ל מ"מ דעיר בראדי, ועסקו יחד בתורה כמה שעות

ג) הנה מה שהביא בספר חמדת צבי — (שפתי צדיקים) פר' וישלח:

שמעתי שפעם א' נסע הרה"ג הצדיק והקדוש מרן החרושי הרי"ם זצ"ל להרה"צ הקדוש רבי ישראל מרחין זצ"ל, ונסע עמו הההצחק הר' פינטשע זצ"ל הרב מפילץ, ונסעו בעגלה, ובהדרך נסעו דרך הקראפאטין שיש שם הרים גדולים וגבעות, והרב מפילץ הי' פחדן גדול, וכשירדו מהר גבה מאוד צעק הרב מפילץ מחמת פחד, שיירא שלא יפלו, אמר לו החרושי הרי"ם:

תרע פינטשע, כי דוד המלך בעת שהיה בפחד הגדול שהי' כפשע בינו ובין המות בברחו מפני שאול או מאבשלום, אז תיקן שירים של תהילים עכל"ק.

וראה עוד בספר הנ"ל (פר' שמיני) הנ"ל, וכן בספר נר ישראל — רחין (ע' צב) ע"ש.

ד) מגדולי תלמידי הרה"ק מפשיסחא זצ"ל, וראה במאיר עיני הגולה (אות קצ) שהוא בין החותמים על המכתב אל הרה"ק מקוצק זצ"ל אחרי פטירת הרה"ק מפשיסחא זצ"ל ע"ש. וע"ע בספר אהל אלימלך (אות קסז) ע"ש.

רצופות, והגאון מהרש"ק נתרשק אז ברבינו הרי"ם באהבה עצומה, ולא פסק מלהגיד שבחו ולהודות כי לא עלה על דעתו שיש בין עדת החסידים גאון עצום כזה.

^{אח"כ} נסע רבינו הרי"ם משם, וסיבב עיירות שונות עד אשר בא לעיר סאדיגור, ורבינו הרי"ם דרש מאנשיו שלא יפרסמו כלל שם מי ומה הוא ונכנסו לבית אכסניא אחת. ורבינו הרי"ם אמר להם כי רוצה לנוח מדרכו איזה שעות ואח"כ ילך לבית הרה"ק מרוזין שם.

לפני הצהרים הלך רבינו הרי"ם זצ"ל לבית הרה"ק מרוזין זצ"ל, והזהיר לאנשיו שלא יעברו על פקודתו הנ"ל, כי הנהו רוצה דייקא לקבל פני הרה"ק בין כל הנאספים הבאים לחצרות קדשו לקבל פניו, והם למרות רצונם הוכרחו לעשות חפצו של רבינו הרי"ם זצ"ל, ויחד עמם בא בין כל הנאספים לחדרו של הרה"ק זצ"ל, ובין כל הנאספים שם לא הי' איש שיכיר וידע את רבינו הרי"ם זצ"ל, והרה"ק זצ"ל ישב על כסאו והטה אזנו לשמוע מה שדיבר לפניו אז איש ת"ח א' משולח מאה"ק, אבל כאשר נראו רק פני רבינו הרי"ם זצ"ל בדורכו על מפתן הבית, רמו הרה"ק זצ"ל למשמשו נאמן ביתו אשר עמד על ידו שיביא כסא עבור האורח הבא, וכן עשה, והעמיד הכסא אצל כסאו של הרה"ק זצ"ל, ואז רמו לרבינו הרי"ם זצ"ל שיגש לישיב על הכסא, ונתן לו שלום בחבה ופנים שוחקות ורמו לו שישב וימתין מעט עד אשר יפטור את האיש השלוחא דרבנן הנ"ל.

אחר זמן קצר, כשנפטר האיש ממנו, לקח הרה"ק זצ"ל בידו הקדושה את יד רבינו הרי"ם זצ"ל והובילו לחדר הפנימי, ושם עמדו ב' כסאות סמוכים זה לזה, וישבו שניהם והמתיקו סוד יחד איזה שעות בלחישת מפה לאוזן, כי כל העומדים שם אצל הפתח מבחוץ לא שמעו אף תיבה אחת, אף כי הדלת הי' פתוחה, ואח"כ באו חזרה לחדר החיצון ורמו רבינו הרי"ם זצ"ל לאנשיו שיקבלו שלום מהרה"ק זצ"ל והציג אותם לפני הרה"ק זצ"ל, וכאשר רצה רבינו הרי"ם זצ"ל לילך משם להאכסניא שלו, אמר לו הרה"ק זצ"ל כי צוה להכין עבורו סעודת צהרים, והנהו מבקשו שיאכל אצלו בצהרים.

וסיפר הרה"צ רבי פנחס אליהו זצ"ל, שגם הוא הוזמן לאכול בסעודה ההיא שמשכה איזה שעות עד סמוך לערב, והרה"ק זצ"ל דיבר הרבה ד"ת על השולחן, ואמר שהוא לא הבין את הדברים כלל, ומפאת שהרה"ק זצ"ל הי' רגיל במבטא ליטאי, ודיבר בלחישת רבה, לכן לא הי' יכול לקלוט בשכלו אף תיבה אחת, ובתחלה דימה כי גם רבינו הרי"ם זצ"ל אינו יכול להביא מבטא ההיא, אבל אח"כ נוכח לדעת כי לא כן הוא, כי רבינו הרי"ם זצ"ל ענה להרה"ק זצ"ל כמה פעמים על דבריו, ונתווכח עמו הרבה^ה.

ה) הרה"ח ר' יהודה ליב לוי ז"ל מספר, כי בהודמנות זו, כשהי' רבינו זצ"ל יחד עם החדושי הרי"ם והרה"ק מרוזין זצ"ל. משך רבינו את תשומת לבו של הרבי הגדול מרוזין שאמר, כנראה לספחו לנחלתו.
— לאן נוסע אברך זה — שאל רבי ישראל את החדושי הרי"ם.
— לי יש רבי בקרעק — התערב רבי פינטשע במהירות.
הרי"ם פתח את הדלת, המפרידה עתה בין הרבי הזקן לבין האברך הצעיר, ומסתיר את רבי פינטשע מראות עיני הרה"ק מרוזין.
בדרך מטיפו מוסר:
— פתחתי את הדלת, כי חששתי שיהפך לגל של עצמות...

ואחר ערך חצי שעה בא להחדר בנו של הרה"ק זצ"ל ואמר לרבינו זצ"ל שהנהו מקיים מצות כיבוד אב, כי אביו הקדוש אמר לו שילך בכל פעם לראות בחדר האורח אם הכל כשורה ולהשלים כל הנחסר שם, וכן עשה אח"כ במשך הימים שהי' רבינו בשם, בא כמה פעמים להחדר ורבינו הרי"ם זצ"ל השתעשע עמו באהבה וידידות ודיבר כמה פעמים עמו ביחידות בענינים שונים.

סיפר הר' ישראל הנ"ל, כי רבינו הרי"ם זצ"ל שאל אותם אם שמעו והבינו מה מדברי הרה"ק זצ"ל שאמר בעת הסעודה, ואמרו כי מחמת שהדיבורים היו בסיגנון של מבטא ליטאי והם הלא אינם רגילים בזה, לכן לא הבינו מאומה, ועבר שחוק קל על פניו הקדושים ואמר, הלא גם אני איני מורגל במבטא ההיא, אבל איך שייך לומר כן כשהדיבורים המה בתורה, הלא הדברים נכנסים באוזן השומע, ואף אות אחת מדבריו לא חסרתי מלשמע ולהבין.

בש"ק כיבד הרה"ק זצ"ל מאוד את רבינו הרי"ם זצ"ל, והי' אז בש"ק קהל גדול של חסידים ולומדים, והמה ראו כן תמהו כי לא הי' זה דרכו של הרה"ק זצ"ל להרבות יקר וכבוד כל כך למי שאינו מהצדיקים הקדושים המפורסמים שבדור. ומכש"כ אחר שנודע להם כי אינו רבי ומנהיג בביתו רק שהנהו נחשב בין חסידי קאצק, ויהי הדבר לפלא בעיני כולם, ואחר גמר סעודת שבת על השלחן הטהור של הרה"ק זצ"ל הלכו בניו הצדיקים זצ"ל אל חדר האכסניא של רבינו הרי"ם זצ"ל, ועמם הלכו אנשים רבים מחשובי החסידים, ודיברו בד"ת הרבה זמן ארוך.

אחר ש"ק אמר רבינו הרי"ם זצ"ל, שחושב להשאר שם בסאדיגורא עוד איזה ימים, ובכל יום אחר הצהרים הלך לחדרו של הרה"ק זצ"ל והתבודדו יחד בערך ב' שעות, וכמה פעמים נשמעו דבריהם גם בחדר החיצון, אבל שום איש לא הבין כוונתם, וסיפר הרה"צ רבי פנחס אליהו זצ"ל כי כאשר בא רבינו הרי"ם זצ"ל חזרה בכל יום לחדר אכסניא שלו ופניו בערו כלפיד אש, נשמעו ממנו לשונות שונות בהפלגה רבה אודות עומק דברי קדשו של הרה"ק זצ"ל מסאדיגורא.

תחת אחד השיחים שנדברו הני קדושי עליון יחד נשמע קולו של הרה"ק זצ"ל שדיבר עם רבינו הרי"ם זצ"ל על טיב הערים והכפרים במדינת פולין, ושאלו אם הדרכים מעיר לעיר טובים ומתוקנים, ולאשר בימים ההם התחילו לעשות בכמה מדינות מסלה כבושה (שאָססע) באבנים ועפר, שאלהו אם גם במדינת פולין כבר עושים מסלות כאלו, והשיב לו הן, ושאלהו עוד הרה"ק זצ"ל מי המה המקבלים עליהם מלאכת העבודה הזאת יהודים או נכרים, והשיבו רבינו הרי"ם זצ"ל, כי רק יהודים המה העוסקים בקבלנות זו, אז צעק הרה"ק זצ"ל בקול:

בודאי כן הוא, כי מי הוא אשר יוכל לעשות דרך אם לא יהודים¹⁾.

1) ראה בספר כנסת מרדכי להרה"ק מסדיגורא זצ"ל (פר' ויגש ע' קט) ח"ל: אמרו חז"ל שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד שנאמר (תהלים א, ג) ועלהו לא יבול (סוכה כא:). ושם איתא, א"ר שמעון, משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים. והיינו, ששיחת תלמידי חכמים היא כוללת שני דברים, א' הדברים כפשוטן, ב' ענינים עמוקים ודברים גבוהים ורמים שצריכים לימוד. וכמסופר על צדיקים בדורותיהם, שהיו מדברים לפעמים דברים שנראו לכאורה כפשוטים, אבל הבאים בסוד ה' הבינו מתוך דבריהם סודות נפלאים וענינים עמוקים מאד והיו בהם יחודים וכוונות בלתי לה' לבדו. וכמו כן מסופר שכאשר היה אצל זקני הס"ק מרחין זצ"ל-זיע"א הגה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זיע"א, שאל אותו זקני הס"ק מרחין זיע"א בתוך אחת השיחות, אם הדרכים בפולין סלולות, וכן מי הם הבונים בפולין יהודים או נכרים. והכוונה היתה, לרוחניות. וכך היו הרבה כוונות, בשיחותיו הקדושות.

אח"ז החליט רבינו הרי"ם זצ"ל בדעתו לשבות בסאדיגור עד שבת א', וכנראה הי' זה עפ"י דרישת הרה"ק זצ"ל, ורבינו הרי"ם זצ"ל הראה שביעת רצון רב מזה, ואמר לאנשיו כי הגם שכמה אנשים יתרעמו על נסיעתו זאת, עכ"ז הנהו יודע כי הי' מוכרח לעשות כן, ואחר ש"ק כשהי' אצל הרה"ק זצ"ל לקחת ממנו ברכת הפרידה, כיבדו הרה"ק זצ"ל מאוד והלך אחריו לחוץ ללוחו מה שלא הי' זה דרכו כלל והראה לו אותות כבוד ואהבה רבה שהי' פליאה רבה בעיני כל העומדים שם.

אמר ר' חיים

וסיפר הרה"צ רבי פנחס אליהו זצ"ל, כי על הדרך אשר נסעו חזרה מעיר סאדיגור היו בעיר סמוכה ערך ג' פרסאות לעיר פרעמישלאן, ולאשר כי הי' נראה לו התפעלות רב בפני רבינו הרי"ם זצ"ל עד כמה הנהו נהנה ושבע רצון מענין היותו אצל הרה"ק זצ"ל מסאדיגור, לכן הי' רוצה לסבב את הדרך שיסעו דרך עיר פרעמישלאן ולהיות שמה אצל הרה"ק ר' מאיר זצ"ל, ודיבר במכוון בקול רם עם העגלון אודות זה, כדי שישמע רבינו הרי"ם זצ"ל דבריהם וכן הי'.

הנהו נהנה

ושאלו רבינו הרי"ם זצ"ל למה זה נסבב בדרך ארוכה כשנוכל ליסע בדרך קצרה, והגיד לו כוונתו, ואמר לפניו הלא יוכל להיות כי גם מהנסיעה לפרעמישלאן יהנה דודי כמו מהנסיעה לסאדיגור. והשיב לו רבינו הרי"ם זצ"ל, רבי יש לנו בקאצק, ולא ראיתי בסאדיגור שום חדשות שאיני רואה בקאצק ע"כ.

* * *

בהקשר לנסיעה זו של החדושי הרי"ם לסדיגורא להרה"ק מרוזין זצ"ל, כותב הגאון מטשעבין זצ"ל בהקדמתו לספרו של אביו, הגה"ק בעל הכוכב מיעקב זצ"ל, שהרה"ק מרוזין שלח במיוחד להביא את הרה"ק רבי לייזער (שנקרא בפי כל "ר' לייזר ר' יעקב'ס") אביו של הגאון רבי יעקילע בעל הכוכב מיעקב זצ"ל, שהי' מתלמידיו הגדולים של הגאון רבי יעקב מליסא זצ"ל. שיהי' נוכח בעת שיחתו של הרה"ק מרוזין עם בעל החדושי הרי"ם זצ"ל, וכשהרה"ק מרוזין נכנס עם החדושי הרי"ם להחדר הפנימי בכדי לשוחח ביחידות נלווה גם רבי לייזר עמהם, ומספר הגאון מטשעבין זצ"ל, ששמע מהגאון רבי אברהם מנדל שטיינברג זצ"ל אב"ד בראד (מח"ס שו"ת מחזה אברהם) שסיפר לו הרה"צ ר' אביש אחי הרה"צ ר' יהושעלה מטאמאשוב זצ"ל שהיה בעת ההיא בסדיגורא, ששמע מהח"י הרי"ם זי"ע כי התעסקו וגוללו אז חצי הפרד"ס, ורק במקום אחד נדמה היה לו (להחדושי הרי"ם זי"ע) שרבי לייזר לא ירד לעומק המושג ע"כ.

בספר נר ישראל מערכת הרה"ק בעל החדושי הרי"ם זצ"ל (אות ט') מביא ח"ל:

סיפר הרה"ח רבי יוסף הורנשטיין ע"ה ששמע מהגאון החסיד רבי דודא מבארדיטשוב זצ"ל (בעל מחבר ספר תהלה לדוד על שו"ע) שהיה אז באותו שבת בסדיגורא (הגם היותו ילד כבן עשר שנים בערך), ואחרי השלחן הטהור בליל ש"ק כשהחידושי הרי"ם נכנס לחדרו עם מקורביו שהיו אתו שם, והחידושי הרי"ם נח במטה, והטה אזנו לשמוע על מה שחזרו מקורביו מהדברי תורה של רבינו שאמר בשלחנו הטהור, והדלת היתה פתוחה, ונכנס גם רבי דודא לפנים, והיה באיזהו מקומן שהתעורר החדושי הרי"ם זי"ע בהתלהבות ואמר בלשון קדשו:

"נישט אזוי האט דער הייליגער צדיק געזאגט, רק כך אמר..."

* * *

פריער

בספר שיח שרפי קודש (חלק ו' במילואים ע' ט' אות כט) מובא:

הערות

נודע כי החידושי הרי"מ זצלה"ה הי' בשליחותו של אדמו"ר מקוצק זצ"ל אצל הה"ק מרוזין זצלה"ה, ולאחר שבא משם, שאלו מרן זצלה"ה מקאצק אודות תהלוכות הה"ק מרוזין, וסיפר לו החידושי הרי"מ אשר בכל יום נותנים לו פנימה שתי מידות דינרי זהב והוא מתעסק עמהם.

הערות

הערות

והשיב לו מרן מקאצק בזה"ל:

הערות

מיר וווייסען אויך דערפין, נאָר מיר טייטשען מיר, טוב לי תורת פיך, "מאלפי" פין דעם לערנינג" זהב וכסף, ודפח"ח. ע"כ.

* * *

בספר נר ישראל (חלק א' ע' קעב) מביא עוד דבר פלא שאמר הרה"ק מרוזין למרן בעל החידושי הרי"ם זצ"ל באותה נסיעה ח"ל שם:

הרה"ק בעל החידושי הרי"מ זי"ע ביקר אצל מרן מרוזין זי"ע בסא"ג בחודש אדר א', והסבו שניהם לסעודת פורים קטן, בתוך הסעודה אמר מרן זי"ע להחידושי הרי"מ זי"ע, אבאר לכבודו כוונת שאול המלך באומרו (שמואל א, טו, יג): הקימתי את דבר ד', דלכאורה אינו מובן, האיך יתכן לומר שהקים את דבר ד' בשעה שלא הרג את אגג? אלא כך היתה כוונתו, עי"ז שחמלתי על אגג ולא הרגתי יצא ממנו המן, כמו שאמרו חז"ל (מגילה יג.) אלמלי קטליה שאול לאגג לא היה נולד המן, וע"י המן נגרם מפלתו, שבני קבלו עליהם לקיים את התורה, כמו שאיתא בדבריהם ז"ל (שבת פח.) עה"פ קיימו וקבלו היהודים (אסתר ט, כז) קיימו מה שקבלו כבר, וזהו שהדגיש שאול: הקימותי את דבר ד', אני הוא הגורם שלבסוף יקיימו את דבר ד'.

ושאל החידושי הרי"מ זי"ע, א"כ מה היה חטאו של שאול? השיב מרן זי"ע החטא היה, כי מלך ישראל אסור לו להפקיר את העם ולהעמידו בסכנה אפי' על ספק, דאה"נ שמעו יצא מתוק, והשיבו לו גמולו על ראשו ונהרג המן, אבל לפני זה בשעת הגזירה היו בני בסכנת השמדה וכליון, ומנהיג ישראל אסור לו להעמיד את העם במצב כזה. עכד"ק שם.

* * *

גם בנסיעתם יחד לקוצק הי' בעל החידושי הרי"מ זצ"ל מרבה לשוחח עם רבינו בעניני חסידות, וכך מובא בספר מאיר עיני הגולה (אות תעה):

(ז) מלשון "לימוד" מהתורה, על מטבע הלשון: "אלופי", היינו מורי ורבי.